

Uraania etsitään tauotta ja salassa

Kiinnostus Suomen kallioperässä olevaan uraaniin ei ole hiipumassa. Neljä ulkomaista yhtiötä etsii parhaillaan uraania Suomesta 14 kunnan alueella. Myönnettyjä valtauksia on Lapissa sekä Joensuun lähistöllä. Niistä kaksi on saanut lainvoiman.

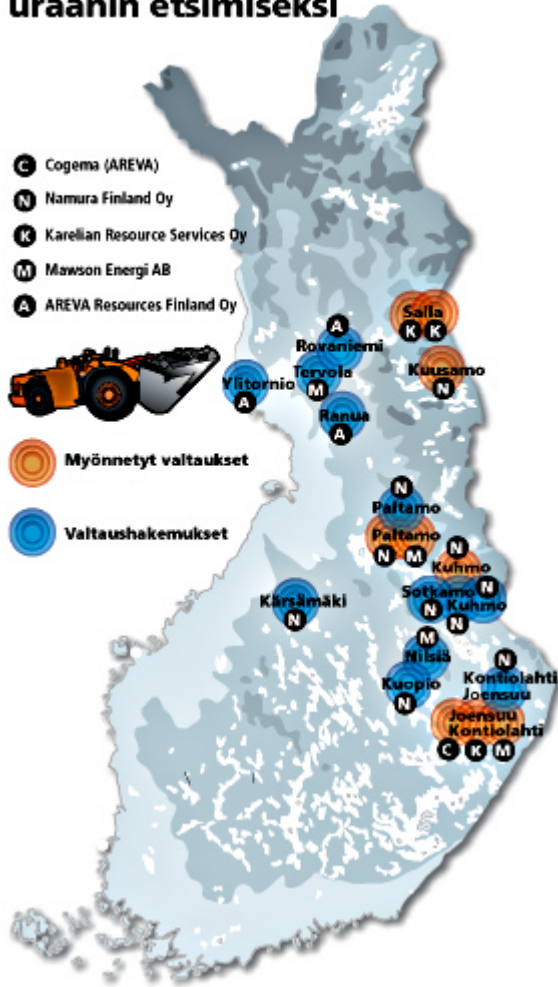
Ei Pohjois-Karjalaan. Pessi Mannerin pystykallioon tehty taideteos ”Luonto vastaa”, vastustaa Enon Kuusijärvelle suunniteltua uraania-kaivosta. [Kuva: Lehtikuva/Ismo Pekkarinen]

Työ ja elinkeinoministeriö on myöntänyt kaikkiaan yhdeksän valtausta viime vuosina, niistä seitsemän tänä vuonna. Valtaushakemuksia on 12, muun muassa Ranuan ja Kuhmon suunnalla.

Vielä heinäkuussa työ- ja elinkeinoministeri [Mauri Pekkarinen](#) (kesk.) oli sitä mieltä, että etsintähankkeet ovat hiipumassa.

”Kiinnostus uraaniin ei ole olennaisesti vähentynyt, eivätkä uraanivarat ole kadonneet. Taantuman vuoksi etsintäoikeuksien hakeminen on viime aikoina ollut vähäisempää”, sanoo kaivos-ylitarkastaja [Pekka Suomela](#) työ- ja elinkeinoministeriöstä.

Kaivoslain mukaisia oikeuksia uraanin etsimiseksi

[Kuva: Bange Design]

Ministeriö on myöntänyt valtauslupia muun muassa kanadalaisomisteiselle [Namuralle](#) Paltamoon ja Kuhmoon sekä australialaisen yhtiön ruotsalaiselle tytäryhtiölle [Mawson Energille](#) Paltamoon ja Joensuuhun.

”Etsintä on kaivosyhtiöille kuluksi kirjattava kustannus ja malmien etsiminen kallista ja taloudellisesti raskasta”, selittää prosessia [Areva Resources Finland Oy:n](#) johtaja [Osmo Kaipainen](#).

Ranskalaisomisteinen Areva hakee Lappiin kolmatta uraanivaltausta. Yhtiöllä on lainvoimainen valtaus Enon ja Kontiolahden alueella.

Pisimmällä Arevan hanke Joensuun lähellä

Yhtään varsinaista uranikaivoksen avaamista ei vielä ole näköpiirissä, koska Suomesta ei ole toistaiseksi löydetty yhtään taloudellisesti hyödynnettävää uraaniesiintymää.

Pisimmällä on Arevan hanke Joensuun lähellä. Eno-Kontiolahden alueella geologit ovat löytäneet uraanimalmia.

”Esiintymän laadun ja laajuuden arviointi vaatii systemaattisen kairaamisen”, Kaipainen muistuttaa.

Ministeriön käsittelyssä ovat yhä Asentolamminojan valtaushakemus Ranuan ja Rovaniemen rajalla, Rumavuoman valtaushakemus Ylitornion ja Rovaniemen rajalla sekä Rompaksen hakemus, joka on Rumavuoman tutkimusalueen vieressä.

Prosessi uraanin etsimisestä mahdollisen kaivoksen avaamiseen kestää 10–15 vuotta ja on erittäin kallis. Etsintään ja siihen liittyvään työhön on Suomessa käytetty rahaa vuosittain 50–60 miljoonaa euroa.

Uranikaivos ei Kaipaisen mukaan eroa muista metallikaivoksista.

Erityishuomiota joudutaan kiinnittämään radoniin ja siltä suojautumiseen. Myös uraanin tytäraineiden käsittelystä ja loppusijoittamisesta on huolehdittava turvallisesti.

”Kaivoslain rinnalla uraanihankkeissa on aina mukana säteilyturvalainsäädäntö. Säteilyturvakeskus on valvova viranomainen”, Suomela muistuttaa.

Uraania etsitään tauotta ja salassa

Kansanliike haraa vastaan

Kajaanissa pari viikkoa sitten kokoontuneet uraani-kaivosten vastaiset kansanliikkeet vaativat, että uuden, aikaisintaan vuonna 2011 voimaan tulevan kaivoslain valmistelussa on varmistettava ympäristön ja kansalaisten oikeudet.

Niiden mielestä ministerit aikovat heikentää lakiesitystä kaivosteollisuuden vaatimuksien suuntaisesti.

Liikkeet vaativat myös, että radioaktiiviset uraani ja torium pitää poistaa kaivosmineraalien luettelosta.

Tämä on kuitenkin kaivosylitarkastaja Pekka Suomelan mukaan mahdotonta, sillä ne esiintyvät usein yhdessä muiden mineraalien, kuten kullan kanssa, eikä niitä voi etsintävaiheessa erottaa.

”Joissakin pitemmällä olevissa kaivoksissakin on uraania, vaikka niistä ei ole tehty valtauksia tai kaivospiirihakemuksia uraanin perusteella”, huomauttaa luonnonsuojeluasiantuntija [Tapani Veistola](#) Suomen luonnonsuojeluliitosta.

Esimerkiksi Soklissa on hänen mukaansa vaarana, että norjalainen omistaja Yara rupeaisi hyödyntämään fosfaatin sivukivenä olevaa uraania myöhemmin, kunhan ensin saisi luvat ”tavalliselle” kaivokselle.

Veistola muistuttaa, että Suomessa saattaa olla useita salaisia uraanihankkeita vireillä niin, että yritys tutkii alueita hiljakseen maanomistajan kanssa tehdyllä sopimuksella.

Toiminta oltava yhteiskunnan edun mukaista

Nykyistä kaivoslakia luonnonsuojeluliitto nimittää aarrearkuksi ulkomaisille kaivosyhtiöille.

Lain perusteella kaivosta ei saa avata ilman teolliseen toimintaan liittyviä lupia.

Uraanin kohdalla valtioneuvosto päättää ydinenergialain mukaisesti uraanin louhimisesta ja tuottamisesta.

Ydinenergialain mukaan valtioneuvoston on huomioitava, että toiminta on yhteiskunnan edun mukaista.

Yhtiöiden mielestä nykyisessä kaivoslaissa taas on melkoinen määrä valtauksia. Niitä ovat esimerkiksi virkistys- ja suojelualueita sisältävä asema- tai yleiskaava.

Uuteen kaivoslakiin on tulossa lisää rajoituksia esimerkiksi siitä, miten maanomistajat voivat hyödyntää esiintymää.

Kaivostoiminnan tulisi ympäristöjärjestöjen mielestä olla samalla tavalla kaavoituksella säädeltyä kuin muu ukin maankäyttö.

Suomen luonnonsuojeluliitto on kannattanut lakipakettiin sisältyvää ydinenergialain muutosesitystä, joka antaisi kunnille veto-oikeuden uraani-kaivoshankkeisiin.